DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Padalinys
Skaitmeninė visuomenė ir skaitmenizacija: sociologinė perspektyva	**S 005**	**Filosofijos**	**Sociologijos ir socialinio darbo institutas**

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1
individualus	6	seminarai	

Dalyko anotacija

Kurso tikslas – skaitmeninės visuomenės kaip šiandieninį skaitmeninių technologijų tarpininkaujamą bendrabūvį nusakančios sampratos studijos, jos sudedamųjų elementų ir skaitmenizacijos procesų sociologinė interpretacija, kritinė skaitmeninės sociologijos tyrimų krypčiai priskirtinų teorinių ir metodologinių prieigų analizė. Dalykas orientuotas į teorinių prieigų lyginimą, kritinę mokslinės literatūros analizę ir savarankiškų sociologinių tyrimo klausimų plėtojimą. Kurso problematika apima šias temas:

Skaitmeninė visuomenė, sąvokos turinys ir sampratos ypatumai. Informacinė visuomenė, tinklaveikos visuomenė, skaitmeninė visuomenė.

Skaitmeninių technologijų raida ir jos ypatybės: vartotojų kuriamas ir automatiškai generuojamas turinys. Techno-optimistinė, techno-pesimistinė ir techno-skeptikų perspektyva technologijų tyrimuose.

Skaitmeninės visuomenės elementai ir skaitmenizacijos procesai: platformizacija, skaitmeninai bendrieji ištekliai, algoritmų šališkumai, algoritminė valdysena, *duomeninimas* (angl. *datafication*), skaitmeninis stebėjimas, privatumas ir pasipriešinimas algoritminei valdysenai bei skaitmeniniam stebėjimui, skaitmeninė demokratija, (ne)pasitikėjimas duomenimis grįstomis technologijomis, skaitmeninis suverenumas, junglumas (angl. *connectivity*), filtro burbulai, dirbtinio intelekto šališkumai ir skaidrumas, skaitmeninė atskirtis ir skaitmeninė nelygybė.

Sociologinė skaitmenizacijos procesų analizė ir sociologinių teorijų peržiūra skaitmenizacijos kontekste. Skaitmeninių technologijų tarpininkaujamas tapatybės konstravimas ir savęs pateikimas. Socialinės sąveikos kaip objektai. Socialinių tinklų ir socialinio kapitalo materializacija. Algoritminė valdysena ir galia. Skaitmeninis kapitalizmas, darbo sampratos ir darbo santykių kaita.

Egzamino literatūra individualiai pritaikoma kiekvienam studentui, pasiūlant papildomos literatūros.
Egzaminą sudaro:

1. Rašto darbas/disertacijos fragmentas/mokslinio straipsnio rankraštis, kuriame atskleidžiama kurso problematikos sąsaja su rengiamos disertacijos tema (60% galutinio įvertinimo).
2. Egzaminas raštu iš dviejų kurso medžiagoje nagrinėjamų skaitmeninės visuomenės ir skaitmenizacijos procesų konceptų (40% galutinio įvertinimo).

Pagrindinė literatūra

Adolf, M. (2015). New Media and the Category of Work: Between “Labour of Love and Exploitation”. *Zeppelin University Discussion Paper Series zu|schnitte* 25.

Anastasiadis, M., Peters, Y. and Thimm, C. (2026). *The Digital Society*. Wiesbaden: Springer.

Berg, S., and Hofmann, J. (2021). Digital democracy. *Internet Policy Review*, 10(4). https://doi.org/10.14763/2021.4.1612

Bruns, A. (2019). Filter bubble. *Internet Policy Review*, 8(4). https://doi.org/10.14763/2019.4.1426

Castells, M. (2005). *Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė ir kultūra*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

Corchia, L., & Borghini, A. (2025). Infrastructure as a sociological category: Concept, applications,

and paradigmatic turns? *Journal of Classical Sociology*, *25*(2), 123-151. https://doi.org/10.1177/1468795X251327051
Couldry, N. and Hepp, A. (2016). *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge, Malden: Polity Press.
Dahlin, E. (2023). And say the AI responded? Dancing around 'autonomy' in AI/human encounters. *Social Studies of Science*, 54, 59–77. https://doi.org/10.1177/03063127231193947
Duenas-Cid, D., and Calzati, S. (2023). Dis/Trust and data-driven technologies. *Internet Policy Review*, 12(4). https://doi.org/10.14763/2023.4.1727
Dulong de Rosnay, M., and Stalder, F. (2020). Digital commons. *Internet Policy Review*, 9(4). https://doi.org/10.14763/2020.4.1530
Halford, S., and Savage, M. (2010). Reconceptualizing Digital Social Inequality. *Information, Communication and Society*, 13, 937–955. https://doi.org/10.1080/1369118X.2010.499956
Katzenbach, C., and Ulbricht, L. (2019). Algorithmic governance. *Internet Policy Review*, 8(4). https://doi.org/10.14763/2019.4.1424
Larsson, S., and Heintz, F. (2020). Transparency in artificial intelligence. *Internet Policy Review*, 9(2). https://doi.org/10.14763/2020.2.1469
Lyon, D. (2022). Surveillance. *Internet Policy Review*, 11(4). https://doi.org/10.14763/2022.4.1673
Martineau, R. et al. (2026). Chatgpt a colonialist agent of lifeworlds: A habermassian analysis of conversations. *Big Data & Society*, 13 (1), 1–13. https://doi.org/10.1177/20539517261421473
Matzner, T., & Ochs, C. (2019). Privacy. *Internet Policy Review*, 8(4). https://doi.org/10.14763/2019.4.1427
Mejias, U.A., and Couldry, N. (2019). Datafication. *Internet Policy Review*, 8(4). https://doi.org/10.14763/2019.4.1428
Milan, S. (2024). Resistance in the data-driven society. *Internet Policy Review*, 13(4). https://doi.org/10.14763/2024.4.1811
Miskolci, R. (Ed.) (2026). *Digital Sociology and its Interfaces*. Rio de Janeiro: BVPS Coleção.
Morozov, E. (2014). *To Save Everything, Click Here: The Folly Of Technological Solutionism*. New York: Public Affairs.
Poell, T., Nieborg, D., & van Dijck, J. (2019). Platformisation. *Internet Policy Review*, 8(4). https://doi.org/10.14763/2019.4.1425
Pohle, J., and Thiel, T. (2020). Digital sovereignty. *Internet Policy Review*, 9(4). https://doi.org/10.14763/2020.4.1532
Schwarz, O. (2021). *Sociological Theory for Digital Society*. Cambridge, Medford: Polity Press.
Simon, J., Wong, P.-H., and Rieder, G. (2020). Algorithmic bias and the Value Sensitive Design approach. *Internet Policy Review*, 9(4). https://doi.org/10.14763/2020.4.1534
Webster, F. (2006). *Informacinės visuomenės teorijos*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Rima Žilinskaitė	Dr.	Žilinskaitė, R. (2025). Digitalization, Participation, and Science: Citizen Science as Type(s) of Prosumption. In Markus S. Schulz and Isabel da Costa (Eds.). *Digital Futures between Domination and Participation*. Studies in Media and Communications, (28, Special Issue). Leeds: Emerald Publishing, 75–91. https://doi.org/10.1108/S2050-206020250000028006
		Žilinskaitė R. (2025) How do we prosume? A formal typology of prosumption. *Acta Sociologica*, 68(3), 344-356. https://doi.org/10.1177/00016993251317952
		Žilinskaitė R. (2022) Kūryba ir

		bendradarbiavimas Web 2.0: nauja prosumpcijos tipologija. *Sociologija. Mintis ir veiksmas*, 1(48), p. 26–50. https://doi.org/10.15388/SocMintVei.2021.1.30

Patvirtinta Sociologijos mokslo doktorantūros komitete 2026 m. lapkričio 18 d., protokolo Nr. 5.2.2 E-15600-KT-4268
Sociologijos mokslo doktorantūros komiteto pirmininkas prof. dr. Zenonas Norkus

Pastaba: jei doktorantūros teisė bus suteikta kartu su kita institucija, tvirtinama ne fakulteto taryboje , o jungtinėje komisijoje.